

Na temelju članka 3, stavak 2, a u vezi članka 6. stavak 2. Zakona o računovodstvu i reviziji BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 42/04), Komisija za računovodstvo i reviziju BiH je, na sjednici održanoj u Međugorju, dana 27. 03. 2009., usvojila

UPUTSTVO

O osnovama i kriterijima kontinuirane profesionalne edukacije u BiH¹

OBJAŠNJENJA POJMOVA

- **RAČUNOVODSTVENA PROFESIJA** – je profesija koja obuhvaća računovodstvene i revizorske poslove, usluge i druge srodne usluge u BiH.
- **OSTALE (DRUGE) SRODNE DJELATNOSTI (PROFESIJE)** – uključuju djelatnosti ili usluge koje obavljaju: interni revizori, ovlašteni procjenitelji, financijski analitičari, porezni savjetnici i stečajni upravitelji.
- **ČLAN RAČUNOVODSTVENE PROFESIJE** – osoba koja obavlja poslove i pruža usluge iz računovodstvene profesije, a član je jednog od priznatih profesionalnih tijela u BiH.
- **PROFESIONALNA TIJELA** – su nevladine, dobrovoljne i stručne udruge u BiH, koje su od strane Komisije za računovodstvo i reviziju BiH priznate kao dobre profesionalne računovodstvene organizacije dobre reputacije.
- **KONTINUIRANA PROFESIONALNA EDUKACIJA (KPE)** – edukacija koja služi za obnavljanje, proširivanje i osuvremenjivanje stručnih znanja te doprinosi stručnosti računovođa, revizora i srodnih profesija. Provodi se kontinuirano u trogodišnjim pomjerajućim razdobljima.
- **SAMOEDUKACIJA** - predstavlja formu kontinuirane profesionalne edukacije koju član profesije samostalno ispunjava u sklopu pružanja profesionalnih usluga, a koja se potvrđuje sastavljanjem ili sudjelovanjem u sastavljanju minimalno jednog izvještaja (financijskog, revizijskog, i dr.).
- **OSTALI OBLICI EDUKACIJE** - predstavljaju svaku drugu formu edukacije koja nije navedena u članku 11. Uputstva, a koja se odvija u okviru općeg sadržaja KPE, a koju član potvrđuje uvjerenjem o sudjelovanju na takvom programu.
- **SAT ILI EKVALENTNA OBRAZOVNA JEDINICA** – jedinica za mjerenje aktivnosti kontinuirane profesionalne edukacije. KPE aktivnost mjeri se u satima ili ekvivalentnim obrazovnim jedinicama. Profesionalna tijela mogu koristiti i neki drugi termin koji će biti razumljiv članovima računovodstvene profesije za jedinicu mjere (na primjer kredit-poeni, bodovi ili obrazovne jedinice). Bilo koji termin bi trebao podrazumijevati približno jedan sat trajanja KPE ili njegov suštinski ekvivalent.
- **POMJERAJUĆE RAZDOBLJE** - predstavlja trogodišnje razdoblje u kojem svaki član računovodstvene profesije treba ispuniti obvezu od 120 sati KPE, a koje se ne okončava po isteku jednog razdoblja već predstavlja kontinuitet u istim vremenskim razdobljima sve dok član pruža profesionalne usluge.
- **STRUČNI ČASOPISI** – časopisi koje izdaju profesionalna tijela ili druge pravne osobe

(gospodarska društva) a koji su odobreni od strane Komisije. Stručni časopisi obrađuju teme iz oblasti računovodstva, revizije i drugih srodnih znanja;

- **TEHNIČKI KOMITETI /GRUPE ZA DISKUSIJU** - predstavljaju grupe koje na formalnim sastancima prihvaćenim od profesionalnih tijela raspravljaju o pitanjima iz oblasti koje su u okviru propisanog sadržaja KPE.

1. U skladu s člankom 6. točka 2. i člankom 7. točka 9. Zakona o računovodstvu i reviziji BiH, Pravilima **IFAC**-a i Smjernicama **UNCTAD**-a kao i odredbama Kodeksa etike profesionalnih računovodstvenih eksperata, te odredbama Međunarodnih obrazovnih standarda (MOS) za sva računovodstvena zvanja uvodi se obvezna kontinuirana profesionalna edukacija koja služi za obnavljanje, proširivanje i osuvremenjivanje stručnih znanja.
2. Kontinuirana profesionalna edukacija (KPE) doprinosi stručnosti računovođa, revizora i srodnih profesija i stoga se prihvatljivim aktivnostima koje doprinose KPE smatraju aktivnosti od kojih se očekuje da će razviti stručno znanje, umijeća, vrijednosti, etiku i stavove računovođa, revizora i srodnih profesija, kao i aktivnosti relevantne za sadašnji i budući rad i stručne obveze.

Sadržaj KPE profesionalnih računovođa, revizora i srodnih profesija se sastoji od sljedećih oblasti:

- (a) računovodstva, revizije, financija i drugih s njima povezanih znanja;
- (b) organizacijskih i poslovnih znanja i
- (c) znanja i kompetentnosti u oblasti informacijskih tehnologija.

Komponenta računovodstvenih, revizijskih, finansijskih i drugih s njima povezanih znanja obuhvaća:

- Sadržaj, koncepte, strukturu i značenje izvještavanja za organizacijske poslove, i za internu i eksternu upotrebu, uključujući informacijske potrebe donositelja odluka, kao i kritičku procjenu uloge računovodstvenih informacija u zadovoljavanju tih potreba;
- Međunarodne računovodstvene i revizorske standarde, kao i općeprihvaćene standarde u srodnim djelatnostima;
- Računovodstvenu regulativu;
- Upravljačko računovodstvo, uključujući planiranje i budžetiranje, upravljanje troškovima, kontrolu kvalitete, mjerenje uspješnosti, i benchmarking;
- Koncepte, metode i procese kontrole i interne revizije koji osiguravaju točnost i integritet finansijskih podataka i zaštitu poslovnih sredstava;
- Poreze i njihov utjecaj na finansijske i upravljačke odluke;
- Poznavanje poslovnog pravnog okruženja, uključujući zakon o vrijednosnim papirima i zakon koji regulira osnivanje i poslovanje pravnih osoba (gospodarskih društava);
- Prirodu revizorskih usluga i drugih usluga uvjeravanja, uključujući procjenu rizika, vrijednosti i otkrivanje prevara i intelektualne i proceduralne osnove za njihovo provođenje;
- Poznavanje financija i finansijskog menadžmenta, uključujući analizu finansijskih izvještaja, finansijske instrumente, tržišta kapitala – domaća i međunarodna te upravljanje resursima;
- Etičke i profesionalne odgovornosti profesionalnog računovođe, revizora i drugih srodnih djelatnosti prema profesionalnom okruženju i prema široj javnosti;
- Računovodstvena pitanja iz oblasti javnog i neprofitnog sektora;
- Mjerenje uspješnosti u poslovanju i njezina uporaba;
- Ostala povezana znanja primjerena ulozi profesije.

Organizacijska i poslovna znanja uključuju:

- Poznavanje makro i mikro ekonomije;
- Poznavanje principa funkcioniranja poslovnih i finansijskih tržišta;
- Primjenu kvantitativnih metoda i statistike na poslovne probleme i situacije;
- Razumijevanje korporativnog upravljanja i poslovne etike;
- Razumijevanje organizacija i okruženja u kome one posluju, uključujući značajne gospodarske, zakonske, političke, društvene, tehničke, međunarodne i kulturne utjecaje i vrijednosti;
- Razumijevanje ekoloških pitanja i održivog razvoja;
- Razumijevanje međuljudske i grupne dinamike u organizacijama, uključujući metode za kreiranje i upravljanje promjenama u organizacijama;
- Razumijevanje personalnih pitanja i pitanja u vezi s ljudskim resursima, upravljanje ljudskim resursima, upravljanje projektima i marketing;
- Razumijevanje podrške i strategije odlučivanja, uključujući poslovno savjetovanje, strateško upravljanje i opće upravljanje;
- Razumijevanje organizacijskih i poslovnih rizika;
- Osnovno znanje o međunarodnoj trgovini i financijama i načinima na koje se upravlja multinacionalnim kompanijama kao i znanja o procesima globalizacije;
- Sposobnost da se integriraju prethodno navedene komponente pri izvršavanju strateških ciljeva.

Komponenta informacijskih tehnologija obuhvaća:

- Primjenu odgovarajućih IT sustava i sredstava na poslovne i računovodstvene probleme;
- Razumijevanje poslovnih i računovodstvenih sustava i
- Primjenu kontrole na personalne sustave.

PRISTUP ZASNOVAN NA ULAZNYM PODACIMA

3. Zakonom ovlaštena profesionalna tijela provode KPE prema pristupu zasnovanom na ovom uputstvu i zakonom propisanim ulaznim podacima, što znači da se od profesionalnih računovođa, revizora i drugih srodnih djelatnosti zahtijeva:

(a) da tijekom svakog trogodišnjeg pomjerajućeg razdoblja posvete najmanje 120, odnosno godišnje po 40 sati ili ekvivalentnih obrazovnih jedinica, aktivnostima koje su relevantne za profesionalno usavršavanje od kojih bi najmanje jedna polovina sati ili ekvivalentnih obrazovnih jedinica bila odslušana na stručnim predavanjima;

(b) da se aktivnost relevantna za profesionalno usavršavanje verificira i evidentira kod profesionalnog tijela; i

(c) da profesionalna tijela, na osnovu tih evidencija i verifikacija, izdaju licence – dozvole za rad za narednu godinu.

4. KPE aktivnost mjeri se u satima ili ekvivalentnim obrazovnim jedinicama. Profesionalna tijela mogu koristiti i neki drugi termin koji će biti razumljiv članovima računovodstvene profesije za jedinicu mjere (na primjer kredit-poeni, bodovi ili obrazovne jedinice). Bilo koji termin bi trebao podrazumijevati približno jedan sat trajanja KPE ili njegov suštinski ekvivalent.

5. Profesionalna tijela su dužna utvrditi sustavni proces pomoću kojeg će nadzirati ispunjavaju li članovi računovodstvene profesije kriterije KPE i pomoću koga će, pored uskraćivanja dozvole za rad, odrediti i odgovarajuće kazne za neuspjeh u ispunjavanju tih kriterija.
6. Prilikom osmišljavanja načina na koji se pristupa nadzoru, profesionalna tijela bi trebala razmotriti koji od njihovih članova imaju najveću odgovornost prema javnosti ili predstavljaju najveći rizik i sukladno tome bi trebala primijeniti strožiji nadzor nad članovima na položaju koji nosi visoki rizik.

Proces nadzora bi trebao od članova računovodstvene profesije zahtijevati da periodično:

- (a) osiguraju dokaze da su ispunili svoju etičku obavezu održanja znanja i umijeća neophodnih za stručan rad;
 - (b) osiguraju dokaze da su ispunili zahtjeve za KPE navedene u ovom uputstvu, kao i potrebne zahtjeve za KPE koje propisuje profesionalno tijelo; kao i da
 - (c) dostave ostale potrebne dokaze o svojim obrazovnim aktivnostima i verifikaciju razine osposobljenosti koja je dostignuta ili održana.
7. Razdoblja izvještavanja utvrđuju profesionalna tijela, s tim da razdoblje između dva izvještaja ne bi trebalo biti duže od pet godina, kako bi se ostvarili ciljevi ovog standarda.

Drugi procesi nadzora bi mogli uključiti:

- (a) provjeru uzorka rada člana računovodstvene profesije, kako bi se vidjelo je li u skladu sa zahtjevima KPE;
- (b) nadzor i procjenu obrazovnih programa ili KPE dokumenata u programima obuke i/ili
- (c) zahtjeva da poslodavci uključe KPE programe i efektivne sustave nadzora u svoje programe provjere kvalitete, kao i da prate aktivnost KPE u okviru svojih procesa praćenja utroška radnog vremena.

OBRAZOVNE AKTIVNOSTI, POMAGALA ZA MJERENJE I DOKAZI

8. Kontinuirana profesionalna edukacija (KPE) se obavlja u formi individualne i formalizirane angažiranosti - edukacije u organizaciji profesionalnog tijela ili druge pravne osobe a po odobrenju profesionalnih tijela.
9. Individualna edukacija ogleda se kroz osobnu angažiranost svakog pojedinca da proširi svoje znanje proučavanjem stručne literature, što računovođa, revizor i član računovodstvene profesije, bilo kog zvanja treba dokazati. Jedan od dokaza jeste i proučavanje tekstova danih u stručnoj literaturi koju izdaju profesionalna tijela i/ili društva ovlaštena od strane profesionalnih tijela.
10. Međunarodna tijela daju prednost formaliziranoj kontinuiranoj edukaciji koju organiziraju odnosno odobre profesionalna tijela i/ili društva ovlaštena od strane profesionalnih tijela. Formalizirana kontinuirana edukacija se kvantificira bodovanjem organizacijskih formi na kojima je pojedini kandidat sudjelovao.

PRIMJERI OBRAZOVNIH AKTIVNOSTI

- Sudjelovanje na tečajevima, radionicama, konferencijama, kongresima, simpozijima, savjetovanjima, seminarima i drugim srodnim programima koje verificiraju profesionalna tijela;
- Modeli za samoobrazovanje ili obučavanje na radnom mjestu za korištenje novog softwera, sustava, procedura ili tehnika primjenljivih u profesiji, a koje prihvate profesionalna tijela;
- Stručna ili akademska literatura iz oblasti navedenih u točki 2. ovog Uputstva;

- Sudjelovanje i rad u tehničkim komitetima, a koja prihvate profesionalna tijela;
- Držanje tečaja ili održavanje KPE sesije u oblasti vezanoj za profesionalne obveze;
- Formalno obrazovanje vezano za profesionalne obaveze;
- Izlaganje na konferencijama, simpozijima, okruglim stolovima, seminarima ili odgovarajućim grupama za diskusiju;
- Pisanje i objavljivanje stručnih članaka, radova, knjiga iz oblasti računovodstva, revizije i drugih srodnih znanja;
- Istraživanje, koje uključuje proučavanje i uređivanje stručne literature ili časopisa, radi primjene u profesiji;
- Profesionalno preispitivanje ili formalni testovi.

Samo jedna od ovih aktivnosti koja se ponavlja više puta – na primjer, držanje tečaja o osnovama računovodstva različitim grupama – ne bi trebalo da čini cjelokupnu KPE aktivnost člana.

PRIMJERI JEDINICA ZA MJERENJE

Kada se radi o jedinicama mjere, potrebno je uzeti u obzir sve pristupe zasnovane na ulaznim podacima izražene u satima. Bilo koja alternativna mjerna jedinica bi trebala biti približno ekvivalentna jednom satu trajanja edukacije ili njegovom suštinskom ekvivalentu. U nastavku se navode neki od uobičajenih jedinica za mjerenje:

- Vrijeme provedeno u jednoj aktivnosti;
- Jedinice koje je KPE organizator dodijelio jednoj aktivnosti;
- Jedinice koje je, u skladu sa svojim iskustvom i najboljim praksama, propisalo profesionalno tijelo;
- Dokazi za verifikaciju u postupku zasnovanom na ulaznim podacima;
- Program tečaja, obrazovni materijal;
- Popis prisutnih, pristupni obrasci ili potvrda o broju registriranih;
- Nezavisna procjena da se obrazovna aktivnost realizirala;
- Potvrda o sudjelovanju od strane instruktora, mentora ili tutora;
- Potvrda od strane poslodavca o sudjelovanju u internom programu;
- Dokazi za verifikaciju u postupku zasnovanom na izlaznim podacima;
- Potvrda učenja postignuta kroz rezultate učenja ili rada;
- Procjena napisanog ili objavljenog materijala;
- Procjena postignutih ishoda obrazovanja;
- Objavljivanje stručnog članka ili rezultata istraživačkog projekta;
- Periodično profesionalno preispitivanje;
- Specijalistička ili neka druga kvalifikacija;
- Dnevnic rada koji su objektivno verificirani sa upućivanjem na dokaz o osposobljenosti iz drugog izvora;
- Dokazi o osposobljenosti koje je razvilo profesionalno tijelo, u odnosu na koje član izvodi samoprocjenu i dostavlja dokaze o tome na zahtjev profesionalnog tijela;
- Objektivna procjena razine osposobljenosti individue u odnosu na dokaze osposobljenosti koje je razvio ili poslodavac ili strukovno tijelo;

- Izvori dokaza mogu dokazati osposobljenost pojedinačnog člana ako se verificira da su na tog pojedinačnog člana primijenjeni:
 - Nezavisna inspekcija;
 - Procjena ili potvrda od strane specijaliziranih asocijacija koje dokumentiraju unapređenje osposobljenosti, kao i procjene od strane vlasti, npr. javni pregledi licenciranih banaka.
11. Profesionalna tijela su ovlaštena od svojih članova zahtijevati, odnosno svojim članovima priznati slijedeće forme kontinuirane profesionalne edukacije, iskazane u aktivnostima koje se boduju u okviru jedne godine:
- Sudjelovanje na kongresima i simpozijima koje organizira profesionalno tijelo ili društvo (pravna osoba) ovlaštena od strane profesionalnog tijela **maksimalno do 10 sati (ekvivalentnih mjernih jedinica)**.
 - Sudjelovanje na seminarima, tečajevima i radionicama koje organizira profesionalno tijelo ili društvo (pravna osoba) ovlaštena od strane profesionalnog tijela - **maksimalno do 7 sati, (ekvivalentnih mjernih jedinica) za jednodnevne, a maksimalno do 8 sati (ekvivalentnih mjernih jedinica) za duže programe;**
 - Držanje tečaja ili održavanje KPE sesije u oblasti vezanoj za profesionalne obaveze koje organizira profesionalno tijelo ili društvo (pravna osoba) ovlaštena od strane profesionalnog tijela **maksimalno do 5 sati (ekvivalentnih mjernih jedinica);**
 - Sudjelovanje i rad u tehničkim komitetima, **maksimalno do 3 sata (ekvivalentne mjerne jedinice);**
 - Stručni časopis koji izdaju profesionalna tijela ili stručni časopisi koje izdaju druge pravne osobe (gospodarska društva) a koji su odobreni od strane Komisije, **maksimalno do 8 sati, (ekvivalentnih mjernih jedinica);**
 - Objavljena stručna knjiga iz oblasti računovodstva, revizije i drugih srodnih znanja s recenzijom sveučilišnog profesora, **maksimalno do 15 sati (ekvivalentnih mjernih jedinica);**
 - Objavljeni članak iz oblasti računovodstva, revizije i drugih srodnih znanja u stručnom časopisu odobrenom od strane Komisije, **maksimalno do 5 sati, (ekvivalentnih mjernih jedinica);**
 - Samoedukacija i ostali oblici edukacije, **maksimalno do 5 sati (ekvivalentnih mjernih jedinica).**
12. Profesionalna tijela su dužna svojim članovima staviti na raspolaganje minimalno one forme kontinuirane profesionalne edukacije (KPE), koje iskazane u satima osiguravaju najmanje 80 sati (ekvivalentnih mjernih jedinica), u okviru jedne godine.
13. Profesionalna tijela su dužna svoje Pravilnike o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji (KPE) uskladiti s ovim Uputstvom najkasnije u roku 30 dana od dana objavljivanja istog u Službenom glasniku BiH.

Predsjedavajući
Komisije za računovodstvo i reviziju BiH

Augustin Mišić

Mostar, 28.04.2009.

Broj: 61/09